

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДХОДІВ ДЕРЕВИНИ

Розглядається господарський механізм промислового використання відходів з деревини та організація налагодження обліку та контролю показників господарсько-фінансової діяльності виробничих підрозділів.

Ключові слова: відходи, деревина, сировина, виробництва, дебет, кредит.

Doc. S.S. Dykyi – USUFWT

Perfection of information base elimination of tree-frog wastes

Considers a mechanism of industrial elimination of wastes from tree-frog and calculation adjusting organization and performance indicators control financial of production subdivisions.

Key words: waste, wood, raw materials, production, debit, credit.

Необхідною передумовою вдосконалення господарського механізму промислового використання відходів деревини є доведення його принципів до виробничих підрозділів, які використовують ці відходи, а також організація налагодження належного обліку та контролю показників господарсько-фінансової діяльності цих підрозділів.

Проблема налагодження обліку, а значить, і вдосконалення господарською механізмом використання відходів деревини не ізольована. Вона цілком і повністю взаємопов'язана з первинною конденційною деревиною, походить від неї, тому відходи виробництва є за своєю сутністю, залишки не використаної первинної сировини при виробництві готового продукту, дещо втративши її споживні властивості. Мало того, деякі відходи, які сьогодні вважаються такими, в силу науково-технічного прогресу, вдосконалення організації і технології виробництва, зовсім не можуть вважатися відходами, а стають первинною сировиною. Це вимагає перегляду господарського відношення до них організації належного обліку та контролю за діяльністю підрозділів, які їх використовують.

Відходи утворюються і на лісозаготівлях, і в лісопилянні, і в деревообробці. Вилучені з виробництва ці цінності зменшують його затрати по статті "Сировина і матеріали". Іншими словами, джерелом утворення відходів є деформована частина первинної сировини, – це використання за прямим призначенням у виробництві продукції.

На відмінну від лісопиляння та деревообробки, в собівартості продукції лісозаготівель стаття "Сировина і матеріали" відсутня. Теоретично це пояснюють приналежністю лісозаготівель до добувних галузей, при виготовленні (видобутку) продукції яких сировина відсутня, як така що не має вартості, а значить і відсутня в собівартості продукції лісозаготівель – ділових сортиментів і дров. Таким чином, в собівартості продукції лісозаготівель відсутній один з основних чинників виробництва предмету праці – деревинна сировина, яка становить матеріальну основу ділових сортиментів.

Затрати на виробництво ділових сортиментів – це не затрати на видобуток готових до вжитку продуктів, як наприклад, вугілля – дарового продукту природи, що не має вартості.

Це затрати на виробництво продукції, основу собівартості якої становить деревинна сировина (хлист), на вирощування якої витрачена людська праця, і яка, таким чином, володіє вартістю. Відсутність статті "Сировина і матеріали" в собівартості продукції лісозаготівель не відображає реального стану речей, бо на практиці лісосічні лісотransпортні роботи являють собою не що інше, як заготівлю лісосировини – хлиста, як предмету праці для виробництва ділових сортиментів на нижніх складах. Власне в результаті нижньоскладських операцій утворюється готова продукція лісозаготівельні ділові сортименти і дрова, яка відтак реалізується як продукція праці.

На нашу думку, процес виробництва продукції лісозаготівель, тобто ділових сортиментів і дров, відбувається власне на третій, заключній стадії, яка є, як уже було сказано вище, процесом заготівлі деревинної сировини і повинна концентруватися не на рахунку 23 – "Виробництво", а на рахунку 201 – "Сировина і матеріали", або на рахунку 25 – напівфабрикати, а відтак системним бухгалтерським записом (Дебет рахунку 23, Кредит рахунку 201 (або 25) перейти на стадію нижньоскладських робіт (де проходить розробка деревинної сировини на ділові сортименти) створивши тим статтю "Сировина і матеріали".

Заготовлена сировина в процесі лісозаготівель виступає і як предмету праці, і як продукт праці. Як предмету праці, як лісосировинна деревина виступає в результаті її заготівлі на лісосічних роботах та її транспортуванні на нижні склади. Як продукт праці, як лісопродукція деревина виступає в результаті її розробки на сортименти на нижніх складах.

Виходячи з таких позицій, процес лісозаготівель необхідно би розглядати не як процес виробництва продукції лісозаготівель (ділових сортиментів і дров) по всьому комплексу робіт, а як заготівлю лісосировини і як розробку її на ділові сортименти по стадіях технологічного процесу.

Таке трактування лісозаготівельного процесу призводить до висновку про те, що формування вартості первинної сировини завершується не після усіх трьох стадій технологічного процесу (лісосічних, лісотransпортних і нижньоскладських робіт), а після перших двох стадій, як сировина для виробництва ділових сортиментів.

Відходи лісозаготівель, в їх сьогоднішньому трактуванні теж необхідно би розглядати по-іншому, відповідно зі специфікою первинної сировини, а саме: відходи крон дерев (лісосічні відходи), відходи хлиста (нижньоскладські відходи). Різна природа первинної сировини зумовлює різну природу вторинної сировини – відходів деревини як у первинній, так і у вторинній сировині з економічної точки зору втілена минула, обречена в них праця, в результаті якої і створюють вартість, яка представлена тут сировинною, як предметом праці. Однак в системі економічних показників (в плануванні, обліку, калькулюванні) переданий лісовим господарством лісозаготівникам в експлуатацію лісосічний фонд (дерева з крони) як вартість сировини в собі-

вартість продукції лісозаготівель – це включається. Включаються в собівартість специфічні затрати у вигляді попневої (кореневої) плати як грошової оцінки зрубного лісу по лісових таксах, яка надходить в бюджет. Тому за аналогією з виробництвами по переробці деревини попневу плату за ліс можна вважати вартістю сировини для лісозаготівельного виробництва. А ми дотримуємося думки, що вважати попневу плату вартістю сировини не варто з огляду на її нематеріальний характер та специфічну природу, і метою якої є відшкодування частини витрат держави на вирощування лісу. Однак ми не заперечуємо того, що специфіка лісозаготівель дає їй право на "існування", але тільки фазі лісосічних робіт, до яких вона належить (до інших фаз технологічного процесу вона не має відношення) і не як вартість сировини, з як частина собівартості заготівлі хлиста і його транспортування на нижній склад.

Наявність статті "Попнева плата" на стадії лісосічних робіт свідчить про те, що тільки ця стадія характеризує добувну галузь. Тільки на цій стадії можлива відсутність сировини, як вартості. На стадії ж нижньоскладських робіт проходить первинна переробка деревини (хлиста). Ця стадія уже не характеризує добувну галузь. Вона тягнє до переробних галузей.

Таким чином, входить, що при розподілі статей затрат по стадіях технологічного процесу, попнева плата підпадає на стадію лісосічних робіт, а відходи, які утворюються на цій стадії вираховуються, цій стадії вираховується з цієї статті (хоча це і проблематично), а нижньоскладські відходи (відходи хлиста) позбавлені взагалі свого первинною джерела в номенклатурі калькуляційних статей, в яких стаття "Сировина і матеріали", (а значить – хлист) відсутня. Тому стоїть питання про первинну сировину на стадії нижньоскладських робіт. В натурі – це хлист. Його необхідно виразити через грошово-вартісну форму та створити цю статтю.

Все сказане вище свідчить про те, що лісозаготівельні підприємства повинні володіти диференційними даними про затрати на виробництво в розрізі окремих підрозділів, технологічних стадій, майстерних дільниць та виробничих бригад з метою належного господарського контролю за їх діяльністю та їх покращення.

УДК 330.322.3:628.49

Асист. Н.О. Хижнякова¹ – Рівненський ДГУ

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Розкрито суть розвитку систем поводження з твердими побутовими відходами, подано його типологію та визначено показники, що характеризують його рівень. Оцінено рівень розвитку локальної системи поводження з твердими побутовими відходами м. Рівне.

Ключові слова: тверді побутові відходи (ТПВ); поводження з ТПВ; системи поводження з ТПВ; розвиток; рівень розвитку; стійкість; регресивний та прогресивний розвиток; розвиток екстенсивного та інтенсивного типу; утилізація; інвестування.

¹ кафедра економіки і менеджменту

Development level evaluation for solid municipal waste handling systems

The essence of the development of solid municipal waste handling systems is discovered, its types are given and the indicators of its level are determined. The level of development of local solid municipal waste handling system of Rivne is evaluated.

Key words: solid municipal waste (SMW); SMW handling; SMW handling systems; development; development level; stability; regressive and progressive development; extensive and intensive development; utilization; investment.

Системи поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) охоплюють переміщення певного конкретного обсягу відходів від моменту їх утворення і далі за технологічним ланцюгом поводження з ними. На практиці системи поводження з ТПВ розглядаються як територіальні, коли вивчається рух ТПВ та їх окремих фракцій у межах конкретної території, тобто ланцюги поводження з ТПВ, що розпочинаються або завершуються на даній території. Як правило, дослідженню підлягають два основних типи систем поводження з ТПВ:

- локальні (місцеві) системи – розглядають поводження з ТПВ, що утворюються у межах одного чи кількох населених пунктів;
- регіональні системи – охоплюють поводження з ТПВ у межах адміністративної області чи кількох областей.

Відповідно до прийнятого визначення, "... під системою розуміють наявність множини елементів з набором зв'язків між ними та їх властивостями" [1, ст. 6]. Елементами систем поводження з ТПВ виступають об'єкти та суб'єкти поводження з відходами. Об'єкти поводження з ТПВ являють собою місця чи об'єкти, що використовуються для збирання, переробки, утилізації та захоронення ТПВ. Переміщення потоків відходів та продуктів їх переробки відбувається між об'єктами поводження з ТПВ. Переміщення ж фінансових потоків у системі залежить від того, до яких економічних суб'єктів входять об'єкти поводження з відходами і як побудовано фінансові відносини між цими суб'єктами. До систем поводження з ТПВ можуть входити такі суб'єкти:

- виробники ТПВ (населення і юридичні особи);
- транспортні та переробні підприємства;
- збирачі, заготівельники і торговці ресурсно-цінними фракціями;
- підприємства, що використовують вторинні ресурси (утилізаційні підприємства);
- споживачі продукції, виготовленої з використанням ТПВ.

Зазначені суб'єкти поводження з ТПВ можуть об'єднуватися у дві основні схеми руху фінансових потоків:

- оплата послуг із знешкодження ТПВ;
- придбання ресурсно-цінних фракцій ТПВ (ринки вторинних ресурсів).

Під розвитком системи поводження з ТПВ, згідно із загальнофілософським тлумаченням поняття "розвиток", розуміємо незворотні, закономірні і спрямовані зміни її складу і структури, що призводить до її нового якісного стану [2, ст. 81]. Розвиток систем поводження з ТПВ є невід'ємною складовою сталого розвитку (англ. "sustainable development") як "процесу гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб